

Høringsvar vedrørende Kunststøtteudvalgets rapport om

DET STATSLIGE KUNSTSTØTTESYSTEM

Dansk Komponistforening, december 2011

Dansk Komponistforening finder rapporten værdifuld og oplysende i sin beskrivelse af det nuværende kunststøttesystem. Det er positivt, at sikring af kunststøttens legitimitet og transparens fremhæves som afgørende faktorer, samtidig med at kvalitet og armslængde fastholdes som væsentlige principper for kunststøttesystemets funktion.

Dansk Komponistforening ser imidlertid ikke rapportens forslag, som hensigtsmæssige konklusioner på de opstillede præmisser. Det vil blive uddybet i nedenstående kommentarer.

Sammenfatning:

- Dansk Komponistforening (DKF) kan ikke støtte den foreslåede model med et kunstinstitut. Den foreslåede struktur fremstår topstyret og centralistisk og ses ikke at fremme den ønskede gennemsigtighed i beslutningsgangene, ej heller at befordre den ønskede legitimitet, hverken i relation til det politiske niveau eller i relation til kunstlivets interesser.
- DKF finder det afgørende, at den såkaldte tostrengede model fastholdes.
- DKF ønsker de to repræsentantskaber bibeholdt som forum for en løbende dialog mellem kunstnerne og de folkevalgte politikere.
- DKF støtter den politiske fastlæggelse af bevillingsrammerne for de forskellige støtteformer (projektstøtte: produktion/formidling over for individuel støtte: arbejdslegater og livsvarige ydelser) samt en politisk fastlagt fordeling af bevillingerne inden for de forskellige kunstområder.
- DKF støtter udvalgets anbefaling om at forhøje de livsvarige ydelser og fjerne minimumsgrænsen.
- DKF kan ikke støtte anbefalingen af at inddrage økonomiske forhold i bedømmelse af støttemodtagere. Armslængdeorganer har ekspertisen til at bedømme kunstnerisk kvalitet og ikke ansøgernes økonomiske forhold.

Bemærkninger til rapporten:

I. Et kunstinstitut frem for Kunstfond og Kunstråd

I.1. Kunstarternes uafhængighed i en institutstruktur

Udvalget foreslår nedlæggelsen af Kunstfond og Kunstråd afløst af et Kunstinstitut med Det Danske Filminstitut og dets forankring i filmloven som forbillede. Det overvejes ikke i rapporten, hvorvidt en institutkonstruktion, der er indrettet til at tjene *en enkelt kunstart* (filmen) umiddelbart kan overføres til at dække KUNST i bred almindelighed, eller i hvert fald de fem kunstområder samlet, der dækkes af fagudvalgene som det er foreslået: litteratur, billedkunst, arkitektur design og kunsthåndværk, musik og scenekunst – samt desuden særlige formål (tværgående formål, særlige indsatser m.v.).

Det er Dansk Komponistforenings opfattelse, at de enkelte kunstneriske fags forskellighed og dermed forskellige relationer til det omgivende samfund ikke tilgodeses ved etableringen af en central enhed, forankret i en rammelov. De enkelte kunstarter bør gives mest mulig selvstændighed, lovmæssigt og bevillingsmæssigt.

I.2. Om bestyrelsen: markant topstyring

Den foreslåede institutmodel indebærer en stor magtkoncentration i den 7-personers bestyrelse: Bestyrelsen

- forhandler rammeaftale og fastlægger strategi og handlingsplaner
- fastlægger retningslinjer for instituttets arbejde
- ansætter direktionen
- godkender driftsbudgettet
- fastlægger beslutningskompetence mellem bestyrelse, direktion og fagudvalg
- bestemmer fagudvalgenes størrelse
- nedsætter ansættelsesudvalg til besættelse af udvalgsposter
- udpeger efter indstilling udvalgsmedlemmer og udvalgenes formænd
- har ansvaret for strategier for tværkunst, internationale kultursamarbejder og tværgående initiativer
- foretager en årlig evaluering af instituttets arbejde

Bestyrelsens formand udpeges af kulturministeren, som også nedsætter det ansættelsesudvalg, som udpeger den øvrige bestyrelse (fraset medarbejderrepræsentanten). Ministeren har hermed i ganske høj grad bestemmende indflydelse på bestyrelsens sammensætning.

Det understreges at bestyrelsen er et ledelsesorgan, hvilket skal afspejles i medlemmernes "solide ledelseskompetencer" foruden deres "indsigt i kunst". Med denne kompetenceprofil er det tvivlsomt om aktive kunstnere ville kunne få plads i den bestyrelse, der i givet fald ville blive det mest magtfulde organ i den fremtidige danske kunststøtte.

Den nye styrelsesmodel med magtfulde bestyrelser og stærk topstyring har skabt en række vanskeligheder på universiteterne, hvor bl.a. repræsentanter for den frie forskning har oplevet vanskeligheder med at komme til orde. I en tid hvor kunstscenen præges af emergerende nye strømninger og bevægelser vil det efter Dansk Komponistforenings opfattelse risikere at virke kontraproduktivt for dansk kunstlivs udvikling, at indføre et topstyret kunstinstitut, hvor kunstnere og deres interesseorganisationer i det store hele sættes uden for bestemmende indflydelse (bortset fra mulighed for en plads i det ministerielt nedsatte ansættelsesudvalg, der behandler ansøgninger til besættelsen af fem bestyrelsesposter).

I. 3. Fagudvalgene

Rapporten anbefaler, at fagudvalgene besættes efter opslag. Nedsættelsen af bedømmelsesudvalg forankres i bestyrelsen. Antallet af bedømmelsesudvalg er op til bestyrelsen, det kan således være ét samlet, eller et pr. kunstart. Beskikkelsen af udvalgsmedlemmer forankres ligeledes i bestyrelsen.

Der paralleliseres med denne fremgangsmåde til Statens Kunstråds forsøg med besættelse af poster til de store teatres bestyrelser. Men der henvises ikke til nogen overvejelser om, hvorvidt denne fremgangsmåde, der åbenbart skønnes succesfuld ved besættelse af specifikke bestyrelsesposter umiddelbart kan overføres til den opgave at fordele kunststøtte. Udvalget har tilsyneladende heller ikke gjort sig nogen overvejelser om hvilke kompetenceprofiler bestyrelsen bør efterspørge hos ansøgere til udvalgene.

Efter Dansk Komponistforenings opfattelse er det overordentlig usikkert, hvorvidt en sådan procedure vil sikre tilstrækkelig bredde af den ønskede kunstfaglighed – herunder førstehåndskendskab til den fagspecifikke kunstneriske proces – i alle udvalgene. Alt andet lige appellerer stillingsopslag af denne karakter næppe i samme grad til kunstnere som til kunstfaglige personer med akademisk baggrund eller med en baggrund som kuratorer.

II. Armslængde

II. 1. Armslængde eller dobbelt armslængde?

Rapporten fastslår i forlængelse af kommissoriet, at armslængden fortsat skal være et grundprincip i den danske kunststøtte og definerer armslængdeprincippet som følger: *“Armslængdeprincippet indebærer, at kunststøtten, inden for overordnede politisk fastlagte rammer, fordeles af uafhængige organer, der arbejder på afstand af og uden indflydelse fra det politiske system.”* Dette præciseres yderligere med synspunktet om, “at armslængdeprincippet bør gælde der, hvor kunststøtten primært fordeles efter den kunstneriske kvalitet, og hvor de kunstfaglige kompetencer derfor er afgørende for beslutningen om støtte.”

Siden oprettelsen af Statens Kunstfond i 1965 har man i Danmark arbejdet med en organisationsmodel som støtter sig til princippet om ‘dobbelt armslængde’, dvs. en

kombination af armslængdeprincippet og en form for kollektiv selvforvaltning, idet der er et ekstra led i form af et repræsentantskab imellem de kunstnerisk støttetildelende udvalg og Kulturministeriet. Repræsentantskabets medlemmer, som er fra de kunstneriske interesseorganisationer og de politiske partier, er med til at vælge udvalgsmedlemmer og til at tildele livsvarige ydelser og er sidst, men ikke mindst forum for dialogen mellem kunstnere og politikere.

Rapporten ønsker at afskaffe den dobbelte armslængde ved at fjerne elementet af kollektiv selvforvaltning med henvisning til at interesseorganisationernes indflydelse – i praksis deres indstilling af kandidater til armslængdeorganerne – skaber en uklarhed i beslutningskompetencerne. Det anbefales således at sikre kunststøtteorganernes uafhængighed af kunstlivets organisationer.

II. 2. Bestyrelsen og armslængden

Rapporten anerkender, at dialogen mellem kunstnere og politikere er helt afgørende i et demokrati. Inden for den nuværende kunststøttestruktur er netop repræsentantskaberne et væsentligt forum for denne dialog. Når disse foreslås fjernet tænkes denne dialog sikret gennem årlige seminarer, organiseret af Kunstinstituttets bestyrelse. Dialogen i øvrigt med det politiske system tænkes varetaget af bestyrelsen i forlængelse af forhandlingerne af 4-årige rammeaftaler, strategi og handlingsplaner. Instituttets funktionsmåde skal således være 'i armslængde' fra det politiske niveau.

Dansk Komponistforening finder dette utilstrækkeligt og ønsker at fastholde den løbende politiske dialog i repræsentantskaberne mellem kunstnerne og de folkevalgte politikere.

II. 3. Armslængde i udvalgene

Rapporten er inde på vanskelighederne ved at besætte fagudvalgene med fornøden kompetence til at dække alle væsentlige felter inden for det pågældende kunstområde. Dette udelukker i praksis dyb faglig kompetence inden for alle områder. Men det anses ikke for et større problem, idet der henvises til at der i så fald træffes beslutning på grundlag af indstillinger fra sekretariatet eller fra ad hoc konsulenter.

Men selv om udvalgene således har den endelige beslutningskompetence indebærer dette en risiko for, at 'udenforstående' – dvs. sekretariatspersoner og/eller konsulenter – får uforholdsmæssig stor indflydelse. Det diskuteres ikke, hvad sker der med armslængdeprincippet, når kunstfaglige råd bliver nødt til at søge bistand hos embedsværket eller hos eksperter for at kunne betjene områder, hvor udvalget ikke besidder specifik kompetence.

Dette kan ikke siges at være i overensstemmelse med det krav om gennemsigtighed med hensyn til beslutningsgange, som i øvrigt fremhæves i rapporten.

II. 4. Armslængde eller frit i luften svævende?

Bortset fra aftaler om strategi og rammeaftaler samt ministeriets rolle i udpegningen af bestyrelsesformand og ansættelsesudvalg for den øvrige bestyrelse ses institutkonstruktionen således som uafhængigt af det politiske niveau. Sammen med den før omtalte manglende forankring i det kunstneriske miljø tegnes således et billede, hvor den hidtidige forståelse af armslængde med en relation til det politiske niveau og en ansvarlighed over for det kunstlivets repræsentanter, er afløst af en frit i luften svævende magtfuld bestyrelse.

Den foreslåede struktur vil således ikke fremme den ønskede gennemsigthed i beslutningsgangene og ej heller befordre den ønskede legitimitet, hverken i relation til det politiske niveau eller i relation til kunstlivets interesser.

III. Øvrige bemærkninger til rapportens anbefalinger

III. 1. Inddragelse af økonomiske kriterier i bedømmelsen

Rapporten diskuterer hvorvidt det i visse tilfælde kan være rimeligt, at inddrage støttemodtageres indtægter fra anden kunststøtte eller fra kunstnerisk virksomhed i prioriteringen. Dansk Komponistforening kan ikke støtte en anbefaling af dette. Dels bør det fastholdes, at armslængdeorganer har ekspertisen til at bedømme kunstnerisk kvalitet og ikke økonomiske forhold. Dels er det for komponister og andre, som modtager royalties, ikke muligt at forudsige til tider betydelige udsving i indtægt. Siden en ansøgnings afsendelse og dens behandling kan der således være dukket større, uforudsete indtægter op. Hvordan håndteres denne situation?

III. 2. Ændringer vedr. de livsvarige ydelser

Dansk Komponistforening kan støtte udvalgets anbefaling om at forhøje de livsvarige ydelser og fjerne minimumsgrænsen. I forlængelse heraf bør det ikke være muligt at modtage legater gennem det statslige kunststøttesystem samtidig med en livsvarig ydelse. Støtte til efterladte efter modtagere af livsvarige ydelser bør afskaffes.

III. 3. Fastholdelse af tostrenget model

Dansk Komponistforening finder det er afgørende, at den eksisterende skelnen inden for litteratur, billedkunst og musik skelnes mellem projekt- og produktionsstøtte på den ene side og at støtte til det individuelle, kunstnerisk skabende arbejde i form af arbejdslegater fastholdes, den såkaldte tostrengede model.

III. 4. Fordelingen af ydelser mellem kunstarterne

Dansk Komponistforening støtter den politiske fastlæggelse af bevillingsrammerne for støtteformerne (legater, livsvarige ydelser, indkøb og produktion/formidling) og fordelingen på støtteområderne (kunstarterne under fagudvalgene samt særlige formål) både for så vidt angår produktion og formidling samt vedrørende arbejdslegater og livsvarige ydelser.

IV. Afsluttende bemærkninger

Et væsentligt punkt i Kunststøtteudvalgets kommissorium vedrører enkelhed og gennemskuelig. Spørgsmålet er delt i to, dels hvorvidt systemet er tilstrækkelig enkelt at gå til fra ansøgerside (kunstner, projekt, institution), dels hvorvidt det er gennemskueligt for de bevilgende myndigheder i Folketinget, hvordan systemet fungerer.

Første del af spørgsmålet burde rettelig gives videre til de nævnte brugere af støttesystemet. I fald dette er sket, afspejles det ikke i rapporten. Der henvises dog i indledningen til mødet i Odense i maj 2011 med kunstnernes organisationer, hvor den refererede hovedkonklusion var "at systemet er godt og velfungerende" (s. 4).

Sidste del af spørgsmålet må rettes til de folketingspolitikere, som er involveret i bevillingerne til den statslige kunststøtte. Her henvises til folketingets behandling af evalueringen af Kunststøttesystemet fra 2008, som konkluderer, at et bredt flertal i Folketinget fandt, "at systemet med Statens Kunstfond og Statens Kunstråd var velfungerende og ikke behøvede større justeringer" (s.4).

Det bemærkes imidlertid samtidig, at det kan være svært at overskue arbejdsdeling og kompetencer i kunststøttesystemet selv for folk tæt på systemet. I samme åndedrag henvises til debatten om systemets uoverskuelighed og mangel på sammenhæng, ligesom der henvises til, at dets "legitimitet og funktionsmåde jævnligt drages i tvivl". En væsentlig del af denne uklarhed udspringer af det faktum, at Kunststyrelsen skal tjene to herrer, idet styrelsen refererer til Kulturministeriet og løser opgaver for ministeriet samtidig med, at den fungerer som sekretariat for Kunstrådet og dets underudvalg.

Rapporten opstiller således et paradoks: brugerne og politikerne mener, at systemet er velfungerende, men forvalterne af systemet og en uspecificeret offentlig debat finder systemet uoverskueligt og usammenhængende og af tvivlsom legitimitet og funktionsmåde.

Som svar på dette paradoks har udvalget valgt at fokusere på sikringen af kunststøttesystemets fortsatte legitimitet i samfundet. Dette sikres bedst gennem størst mulig gennemskuelig: "Kunststøttesystemet må først og fremmest være mere gennemskueligt, for at sikre befolkningens, politikernes og kunstnernes fortsatte opbakning" (s. 5).

Det er dog kort forinden fastslået, at det nuværende system har både kunstnernes og politikernes opbakning. En spørgeskemaundersøgelse nogenlunde samtidig med rapportens færdiggørelse (Politiken d. 31. august 2011) fastslår desuden, at 68% af befolkningen er tilfredse med den offentlige kunststøtte. Så når udvalget taler om kunststøttens fortsatte legitimitet i forhold til de nævnte grupper må man hæfte sig ved ordet "fortsatte", da kunststøttesystemet faktisk ikke synes afgørende draget i

tvivl. Problematikken kan således ikke siges at være højaktuel. Men det er naturligvis altid væsentligt at have fokus på den.

Som andre væsentlige aspekter af legitimitetsdiskussionen fremhæves spørgsmålet om uafhængighed og armslængde. Det er her udvalgets opfattelse at en sikring af støttesystemets legitimitet i første række beror på – foruden gennemskuelighed – også uafhængighed. Vel at mærke uafhængighed beroende på armslængde i forhold til såvel politikere og kunstnerorganisationer. Og dette anser udvalget for uigennemførligt inden for rammerne af det nuværende kunststøttesystem: Lappeløsninger er ikke mulige, der er behov for et uafhængigt “Kunstinstitut”.

Som det turde fremgår af ovenstående er det efter Dansk Komponistforenings opfattelse ikke indlysende, at de opstillede præmisser må føre til de af udvalget dragne konklusioner:

- at justeringer inden for det eksisterende system ikke er mulige
- at oprettelsen af et kunstinstitut er det logiske svar på det opstillede paradoks.

Kunststøtten i et demokratisk samfund må naturligvis være en dynamisk størrelse, som løbende er til diskussion. Som sådan er denne rapport som nævnt indledningsvis særdeles værdifuld. Men en implementering af rapportens anbefalinger vil efter Dansk Komponistforenings opfattelse virke negativt på forvaltningen af den statslige kunststøtte.

Niels Rosing-Schow
formand
Dansk Komponistforening